

УДК 338:43:339.13
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Мікуляк К. А., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Діяльність підприємств аграрного сектору здійснюється в складних умовах, які вимагають змін в усіх підсистемах управління з метою адаптації до нових викликів зовнішнього середовища. Швидкість та якість адаптації насамперед залежить від досконалості стратегії, яка повинна охоплювати всі сфери діяльності підприємств.

Розробка власних досконалих стратегій, аналіз ринкових можливостей, визначення потенційних загроз та небезпек, досягнення конкурентних переваг дозволить підприємствам аграрного сектору досягати поставлених стратегічних цілей, тому проведення дослідження щодо формування стратегічного потенціалу підприємств аграрного сектору є своєчасним та актуальним.

Теоретичним та практичним аспектам формування стратегічного потенціалу підприємств присвячено праці Л. Артеменко [1], стратегічні напрями конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору досліджували С. Повна [2], Ю. Шабардіна [2], стратегічне управління розвитком потенціалу аграрного підприємства в умовах адаптаційних змін розглядали С. Писаренко [3], М. Іванько [3], М. Грицаєнко [3]. Потенціал аграрного підприємства в контексті стратегії його розвитку вивчали І. Кадирус [4], А. Донських [4], В. Терещенко [4] та ін.

Зміцненню конкурентоспроможності та реалізації стратегії розвитку аграрних підприємств сприяє формування стратегічного потенціалу у частині реалізації можливостей зовнішнього середовища та ефективного використання ресурсів та резервів внутрішнього середовища підприємств [1].

Формування стратегічного потенціалу підприємств (СПП) передбачає аналіз фактичної діяльності підприємства, розробку стратегічної концепції розвитку, оцінку фактичного рівня локальних потенціалів та ефективності заходів формування СПП й прогнозу оцінку росту потенціалу.

Стратегіями формування стратегічного потенціалу підприємств аграрного сектору є стабілізація (мінімізація витрат, забезпечення «виживання»); нарощення (максимізація прибутку, розширення частки ринку, розробка інновацій); розвиток потенціалу (нові ринки, впровадження інновацій, реалізація інвестиційних проєктів) [1].

Прийняття стратегічних управлінських рішень у межах формування стратегічного потенціалу здійснюється шляхом оцінювання потенційних можливостей підприємств, рівня ресурсозабезпеченості, аналізу та прогнозу внутрішньофірмових показників, вибору стратегії розвитку та структури стратегічного потенціалу, а до складу потенціалу аграрного підприємства входять: матеріально-технічні ресурси; технологічні ресурси; грошові кошти; трудові ресурси; ресурси організаційної структури системи управління; інформаційні та земельні ресурси.

Інтегральне оцінювання СПП здійснюється на основі формули [1]:

$$SP = \sum_{i=1}^n p_i * x_i$$

де, SP – інтегральне оцінювання стратегічного потенціалу;

p_i – ступінь значущості кожного локального потенціалу;

x_i – інтегральне значення локального потенціалу;

n – кількість локальних потенціалів.

Граничними значеннями показника стратегічного потенціалу від 0 до 1 характеризується незначний рівень, від 1 до 3 – низький рівень, від 3 до 6 – досягнутий рівень, від 6 до 9 – стабільний рівень та більше ніж 9 – перспективний рівень.

Разом з тим, встановлення кількісних та якісних зв'язків між локальними потенціалами, рівнем їх розвитку та конкурентоспроможності, реалізацією управлінських рішень щодо підвищення ефективності функціонування підприємств забезпечує застосування графоаналітичного методу «Квадрат потенціалу», який складається з 4-х складових (зон): виробництво, менеджмент, маркетинг, фінанси та 4 векторів, що створюють його.

У межах 1-ї складової аналізують обсяг, структуру та темпи виробництва, фонди виробництва, наявний парк обладнання та рівень його використання, географічне місце виробництва та наявність інфраструктури, екологію виробництва, стан продажу. 2 зона передбачає аналіз організації й системи управління, кількісний та якісний склад працівників, рівень менеджменту, культури фірми. Зона «Маркетинг» передбачає аналіз ринку, товару та каналів збуту, нововведень, комунікаційних зв'язків, інформації та реклами, маркетингових планів і програм, а 4-та складова «Фінанси» передбачає аналіз фінансового стану підприємства за допомогою коефіцієнтів: рентабельності, ефективності, ділової активності, ринкової стійкості та ін. Відтак, правильна форма квадрата свідчить, що потенціал підприємства збалансований, а викривлена форма показує незбалансований потенціал з проблемними векторами [1].

Отже, формування стратегічного потенціалу підприємств аграрного сектору в умовах динамічних змін зовнішнього середовища вимагає розроблення власних стратегій розвитку, аналізу ринкових можливостей, оцінювання загроз та інтегрального оцінювання стратегічного потенціалу підприємств, що дозволить останнім досягати поставлених стратегічних цілей та конкурентних переваг у майбутньому.

Література:

1. Артеменко Л.П. Стратегічне управління : конспект лекцій [Електронний ресурс]: Навчальний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент», освітньої програми «Менеджмент і бізнес адміністрування». КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Л.П. Артеменко. Електронні текстові дані. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 342 с.

2. Повна С., Шабардіна Ю. Стратегічні напрями конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору та харчової промисловості в контексті забезпечення

сталого розвитку країни в умовах глобалізації. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. №3(27). С. 123-131.

3. Писаренко С.В., Іванько М.В., Грицаєнко М.О. Стратегічне управління розвитком потенціалу аграрного підприємства в умовах адаптаційних змін. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 27, Ч. 2. С. 29-34.

4. Кадирус І. Г., Донських А. С., Терещенко В. А. Формування стратегії розвитку аграрного підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8063> (дата звернення: 16.04.2023). DOI: [10.32702/2307-2105-2020.7.64](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.64).